

Ο ΘΑΛΑΜΟΣ

BOOZE COOPERATIVA

Η ομάδα Nova Melancholia ξαναδιαβάζει τον Γιώργο Χειμώνα σε μια πρωτοποριακή περφόρμανς.

Στο σβήσιμο του έτους που σήμανε τη δεκαετία από τον θάνατο του Γιώργου Χειμώνα, η ομάδα Nova Melancholia του Βασίλη Νούλα και του Μανώλη Τσίπου επαναλαμβάνει στο Booze την περφόρμανς Ο Θάλαμος - που είχε πρωτοπαρουσιάσει τον περασμένο Αύγουστο στο Φεστιβάλ Φιλιππων-Καβάλας.

Πρόκειται για μία σκηνική σύνθεση συνειρμικής ροής που χρησιμοποιεί αποσπάσματα από κείμενα του Χειμώνα και η οποία οδηγείται από κυρίαρχες ιδέες στον κειμενικό κόσμο του συγγραφέα: από την πίστη ότι μόνο η τέχνη δικαιώνει τη ζωή, την ίδια στιγμή που οι λέξεις γίνονται απτά ίχνη της α-κυριολεξίας του λόγου, άρα και της αδυνατότητας της επικοινωνίας. Κι από το σώμα που πάσχει, όντας αποτύπωμα της ατελούς και καταδικασμένης στον θάνατο-πριν-από τον θάνατο ύπαρξης, από το «ανθρώπινο σώμα που δεν κάνει άλλο παρά να μιλάει ακατάπαυστα για όλα τα πάθη των ανθρώπων». Κι από τη συνείδηση της Ιστορίας ως ενός συνεχούς, όπου «όλα συμβαίνουν σαν να γίνονταν πάντοτε, σαν να γίνονται σήμερα, εδώ και παντού». Κι από ένα Εγώ που εμπεριέχει όλο το πλήθος των ανθρώπων κι αντίστροφα: από ένα πλήθος ανθρώπων που μπορεί να εννοηθεί ως μεγέθυνση της ίδιας, अपαράλλαχτης ουσίας, μιας διχασμένης, ανάμεσα σ' ένα «είτε-είτε» συνείδησης. Με τον τρόπο, ίσως, του Γιατρού Ινεότη, που «Βγαίνει και πηγαίνει κι αυτός με τον κόσμο», έχοντας σύντροφο έναν γύφτο που ακόνιζε μαχαίρια.

Μικρές ψηφίδες λόγου, παρμένες από δω κι από κει, αποδίδονται από τρεις ηθοποιούς, την εξαιρετική Βίκυ Κυριακουλάκου, τον Νίκο Σάμπαλη και τη Δέσποινα Χατζηπαυλίδου. Υποτίθεται ότι τα τρία πρόσωπα είναι έγκλειστα σ' έναν Θάλαμο, λέξη που παραπέμπει σε δωμάτιο νοσοκομείου, άρα και στην ιδιότητα του νευρολόγου-ψυχιάτρου που ήταν ο Χειμώνας. Ο άνδρας που συχνά-πυκνά καλωδιώνεται μπορεί να λειτουργεί ως εικόνα του συγγραφέα, του οποίου το μυαλό υποφέρει από την αγωνία της γραφής, το άλγος της δημιουργίας μέσα από το ατελές (του υποκειμένου αλλά και του εργαλείου του, του λόγου). Την ίδια στιγμή, ο συγγραφέας ως σώμα υφίσταται όλες τις ταπεινώσεις της αδυναμίας του, της διαρκώς χαινουσας απειλής της σωματικής κατάρρευσης. Μια γυναίκα, μια αδελφή, του συμπαραστέκεται με τον τρόπο που ο ίδιος ο Χειμώνας ήθελε: «[...] με την πιο ευγενική, την πιο τρυφερή λύπη, γι' αυτή την απέραντη, την ως το τέλος αβοήθητη μοναξιά του». Η

δεύτερη γυναίκα είναι έγκυος -αυτό αποτελεί ένα αυτόνομο, ανεξάρτητο γεγονός, ένα φυσικό γεγονός που εμπεριέχει όλο το θάμπος της ζωής και μαζί όλη τη φρίκη της. Μία εγκυμονούσα γυναίκα είναι υπεράνω λέξεων, είναι σε φάση πέραν των λέξεων, είναι μια θεά που έχει τη δύναμη να ανοίξει το παράθυρο στον κόσμο-μ' άλλα λόγια να καταργήσει την «απομόνωση» του Θαλάμου.

Γίνεται τίποτα απ' όλα αυτά σαφές στον θεατή της περφόρμανς των Nova Melancholia; Αντιλαμβάνεται ο θεατής την ιδιαιτερότητα και τη σημασία του Γιώργου Χειμωνά μέσα από τα αποσπάσματα που ακούγονται; Δεν είμαι σίγουρη. Αλλά, θεωρώντας δεδομένο ότι σε σκηνικές πράξεις σαν κι αυτή δεν πηγαίνεις απροετοίμαστος, το προσπερνώ. Πιο πολύ μ' ενδιαφέρει αν η περφόρμανς στο Booze αποτελεί μια χειρονομία συνάντησης με το δυνάμει κοινό, όπως οφείλει να είναι ένα εγχείρημα που στήνεται και παρουσιάζεται σ' έναν χώρο «θεατρικό».

Εδώ, λοιπόν, δεν υπάρχει ένα μήνυμα, αναγνωρισμένο και αδιαμφισβήτητο, που να επιβάλλεται ως τέτοιο. Εδώ η σκηνική πράξη λειτουργεί με τον τρόπο που λειτουργεί ένα εικαστικό έργο αφηρημένης τεχνοτροπίας ή ένα μοντερνιστικό ποίημα: κρατάει τα μυστικά της καλά φυλαγμένα, κι ό,τι αποκαλύπτει είναι απλώς πορτούλες που σ' άλλο χρόνο (και εκτός του συγκεκριμένου χώρου) μπορεί να οδηγήσουν τον ενδιαφερόμενο στο αξιό-λογο και αξιο-θέατο. Συνειδητά ή ασυνείδητα η περφόρμανς ανθίσταται στην υποδούλωση του υποκειμένου στον σημαίνοντα κανόνα. Αντ' αυτού, προτείνεται μια «προσωπική» σχέση με καθέναν από τους θεατές, ώστε η ερμηνεία της περφόρμανς (ο λόγος για τον οποίο δημιουργήθηκε και παρουσιάζεται) να διακλαδώνεται σ' έναν αριθμό ερμηνειών ίσο με τον αριθμό των θεατών που θα την παρακολουθήσουν. Ανάμεσα στις δυναμικές ερμηνείες περιλαμβάνεται, βεβαίως, κι η άρνηση της όποιας ερμηνείας, η μη-ερμηνεία ως άρνηση μιας (ερμηνευτικής) ελευθερίας χωρίς όρια. Σύμφωνα μ' αυτήν, το ρευστό και εύπλαστο στερείται μορφής, άρα και περιεχομένου.

Το πιο συνηθισμένο λάθος (στο οποίο κι εγώ έχω υποπέσει) είναι να θεωρήσει ο θεατής ότι οι δημιουργοί της περφόρμανς φτιάχνουν κάτι που εξ αρχής δεν αφορά παρά μόνο τους ίδιους. Δεν είναι έτσι, τουλάχιστον όχι πάντα. Απλώς προτείνουν μια άλλη σχέση θέασης του σκηνικού γεγονότος, πιθανότατα πιο ενεργητική από τη συμβατική, αφού παραχωρούν στους θεατές την ελευθερία να κινηθούν ανάμεσα στις «αφορμές» που οι ίδιοι παρέχουν, ώστε να δημιουργήσουν το τελικό αποτέλεσμα. Ο κίνδυνος είναι σαφής: όσο λιγότερο ταλαντούχος και ανυποψίαστος ο θεατής -σε σχέση με την κειμενική αλλά και τη σκηνική δυνατότητα- τόσο φτωχότερη και προβληματική η πρόσληψη της περφόρμανς.

Όλο αυτό μου θυμίζει το κείμενο του Χειμωνά που μιλά για τους δύο αγίους. Ο ένας άγιος σκοτώνει τον άλλο σ' αυτή την απεγνωσμένη προσπάθεια να νοηματοδοτήσουν την πραγματικότητα μέσα από την τέχνη, εννοώντας το καλλιτεχνικό έργο ως σχόλιο πιο πραγματικό από την ίδια την πραγματικότητα, «γιατί ακριβώς αποκαλύπτει εκείνες τις κρυφές όσο και ουσιαστικές διεργασίες που αναπαράγουν συνεχώς τη συγκινησιακή πραγματικότητα του ανθρώπου». Αλλά άγιοι κι οι δυο.

(Οι φράσεις στα εισαγωγικά είναι του αεί παρόντα εν τη δεκαετή απουσία του, Γ. Χειμωνά).

Booze, «Ο Θάλαμος», βασισμένο σε κείμενα του Γιώργου Χειμωνά, Booze Cooperativa, Κολοκοτρώνη 57, 210 4000863.